

Program
Uczenie się
przez całe życie

PIES – PARTNER W SŁUŻBIE POLICJANTA

Wymiana doświadczeń w zakresie metod tresury psów służbowych.
Poznanie systemów kształcenia zawodowego
policjantów – przewodników psów służbowych

Program Leonardo da Vinci

PIES – PARTNER W SŁUŻBIE POLICJANTA

Wymiana doświadczeń w zakresie metod tresury psów służbowych.
Poznanie systemów kształcenia zawodowego
policjantów – przewodników psów służbowych

Program Leonardo da Vinci

Praca zbiorowa pod redakcją

mł. insp. Marka Hańczuka

Autorzy

mł. insp. Marek Hańczuk, mł. asp. Aleksandra Krześniak, asp. szt. Jakub Rebs,
asp. Paweł Pińczuk, podkom. Izabela Dobrowolska, st. asp. Paweł Kreczmański,
asp. Krzysztof Jasiewicz, mł. asp. Adam Jankowski, asp. Adam Przybylik

Zdjęcia

archiwum Zakładu Kynologii Policyjnej w Sułkowicach

© Copyright by Centrum Szkolenia Policji
Legionowo 2015

ISBN 978-83-62455-93-5

Opracowanie graficzne i redakcyjne oraz skład komputerowy

Wydział Wydawnictw i Poligrafii

Centrum Szkolenia Policji

05-119 Legionowo, ul. Zegrzyńska 121

www.csp.edu.pl

Spis treści

WSTĘP	5
BUŁGARIA	
1 Organizacja kynologii służbowej	7
2 Szkolenia dla przewodników psów służbowych	10
3 Dobór psów do służby	12
4 Służba przewodnika psa	12
5 Kultura i obyczaje Bułgarii	13
ESTONIA	
1 Organizacja kynologii służbowej	19
2 Szkolenie przewodników oraz tresura psów służbowych	20
3 Dobór kandydatów na przewodników psów oraz pozyskiwanie nowych psów służbowych	23
4 Służba przewodnika psa	25
5 Kultura i obyczaje w Estonii	26
LITWA	
1 Organizacja kynologii służbowej	31
2 Szkolenia dla przewodników psów służbowych	32
3 Dobór psów do służby	34
4 Służba przewodnika psa	35
5 Kultura i obyczaje Litwy	36
PODSUMOWANIE	41
WNIOSKI	41
Bibliografia	42

WSTĘP

Funkcjonariusze Zakładu Kynologii Policyjnej Centrum Szkolenia Policji w Legionowie wzięli udział w projekcie mobilności VETPRO pn. „Pies – partner w służbie policjanta. Wymiana doświadczeń w zakresie metod tresury psów służbowych. Poznanie systemów kształcenia zawodowego policjantów – przewodników psów służbowych” w ramach programu Leonardo da Vinci realizowanego przez CSP.

W projekcie uczestniczyła grupa 12 funkcjonariuszy z Zakładu Kynologii Policyjnej. Do udziału zostały skierowane osoby mające bezpośredni kontakt z psami służbowymi, realizujące szkolenia z zakresu tresury psów i przewodników.

PIERWSZY ETAP projektu był realizowany w terminie 11–17 maja 2014 r. i odbywał się w Sektorze Kynologii, Hodowli Psów Służbowych i Szkolenia Psów Służbowych, działającym w strukturach organizacyjnych Policyjnego Departamentu Bezpieczeństwa Ministra Spraw Wewnętrznych Bułgarii. W skład czteroosobowej delegacji weszli: **mł. insp. Marek Hańczuk, st. asp. Jakub Rebs, asp. Rafał Krajewski i mł. asp. Aleksandra Krześniak.**

DRUGI ETAP PROJEKTU był realizowany w terminie 16–20 czerwca 2014 r. w Centrum Szkolenia Psów Służbowych Estońskiej Akademii Nauk Bezpieczeństwa.

W skład delegacji weszli: **podinsp. Mariusz Prokopczyk, podkom. Izabela Dobrowolska, st. asp. Paweł Kreczmański i asp. Paweł Pińczuk.**

W TRZECIM ETAPIE projektu, realizowanym w terminie 7–13 września 2014 r., funkcjonariusze odwiedzili Centrum Badań Kryminalistycznych Litewskiej Policji – Ośrodek Szkolenia Psów i Identyfikacji Śladów Zapachowych – Wydział Odorologii i Kynologii w Wilnie. W skład delegacji weszli: **asp. sztab. Edward Wiśniewski, asp. Adam Przybylik, asp. Krzysztof Jasiewicz i mł. asp. Adam Jankowski.**

CZWARTY ETAP odbył się w trakcie rozgrywania XIV finału Kynologicznych Mistrzostw Policji w ZKP CSP w dniach 29 września – 3 października 2014 r. W skład grupy weszli:

- **Aleksandras Aleksandravicius z Litwy** – Szef Policyjnego Ośrodka Szkolenia Psów i Identyfikacji Śladów Zapachowych działającego w strukturach organizacyjnych Litewskiego Centrum Kryminalistycznego,
- **Jurij Pajusoo z Estonii** – Szef Centrum Szkolenia Psów Służbowych, działającego w strukturach organizacyjnych Estońskiej Akademii Bezpieczeństwa,
- **Plamen Panayotov** reprezentujący Policyjny Departament Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Bułgarii.

Celem VETPRO jest wspieranie uczestników w kształceniu oraz działaniach szkoleniowych, w zdobywaniu i wykorzystywaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji, tak aby ułatwiać rozwój zawodowy, a także wspieranie w doskonaleniu jakości i innowacji w kształceniu zawodowym, jak i w systemach kształcenia zawodowego, instytucjach oraz popularyzowanie dobrych praktyk.

Przedmiotowy program jest jednym z wielu programów sektorowych Unii Europejskiej pn: „Uczenie się przez całe życie”, propaguje działania koncentrujące się na poprawie jakości kształcenia i szkolenia zawodowego.

W ramach programów Leonardo da Vinci realizowane są trzy rodzaje działań – projekty mobilności (staże i wy-

miany), projekty partnerskie oraz projekty wielostronne. Celem projektu pn. „**Pies – partner w służbie policjanta. Wymiana doświadczeń w zakresie metod tresury psów służbowych. Poznanie systemów kształcenia zawodowego policjantów – przewodników psów służbowych**” jest wymiana doświadczeń w zakresie związanym ze szkoleniem przewodników oraz tresurą psów w Policji. Przedstawiciele Zakładu Kynologii Policyjnej w Sułkovich, na co dzień zajmujący się szkoleniem przewodników oraz tresurą psów służbowych, w czasie stażu mieli na celu poszerzanie wiedzy oraz wymianę doświadczeń dotyczących szkolenia przewodników oraz tresury psów służbowych, a także doboru i pozyskiwania psów do służby w Policji.

BUŁGARIA

1.

ORGANIZACJA KYNOLOGII SŁUŻBOWEJ

W Bułgarii nadzór nad psami służbowymi sprawuje Wydział Przewodników Psów Służbowych Departamentu Bezpieczeństwa Ministra Spraw Wewnętrznych Bułgarii. Wydział ten zajmuje się organizacją i nadzorem wszelkich zadań związanych z wykorzystaniem psów

służbowych w obszarze działań Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Prowadzi nadzór nad dwiema bazami szkoleniowymi zlokalizowanymi w Sofii i Berkovitsy, pomaga w realizacji zadań szkoleniowych oraz sprawuje późniejszą opiekę nad absolwentami.

Uczestnicy wymiany. Berkovitsa

W obu placówkach szkoleniowych jest prowadzona hodowla psów, która zaspokaja potrzeby w zakresie dostarczania psów służbowych wszystkim departamentom.

Zarówno w Sofii, jak i w Berkovitsy są organizowane i prowadzone szkolenia specjalistyczne oraz re-certyfikacja przewodników psów służbowych we współpracy z innymi jednostkami Policji z zakresu wykrywania substancji narkotykowych, wykrywania materiałów wybuchowych, bezpieczeństwa publicznego i prewencji oraz do działań specjalnych.

Wydział Przewodników Psów Służbowych prowadzi ewidencję wszystkich psów służbowych na terenie całej Bułgarii.

Ponadto współpracuje z uniwersytetami weterynaryjnymi i Bułgarską Akademią Nauk, dzieląc się wiedzą z dziedziny leczenia psów oraz działań prewencyjnych, a także zapewnienia opieki medycznej psom z kynologicznych jednostek policyjnych w kraju.

Wydział Przewodników Psów Służbowych Policji Państwa Bułgarii nadzoruje warunki pracy i kondycję fizyczną psów służbowych, kontroluje również hodowlę psów, która znajduje się na terenie dwóch ośrodków szkolenio-

wych. Ponadto zajmuje się rozwojem i szkoleniem wstępnym młodych psów, testuje je oraz certyfikuje. Współpracuje oraz koordynuje problematykę kynologiczną z innymi jednostkami Policji. Bierze udział w pracach legislacyjnych oraz wydaje opinie dotyczące dokumentów regulujących pracę wydziału. Jest gospodarzem corocznych zawodów dla przewodników psów służbowych oraz bierze udział w działaniach organizowanych i wdrażanych przez Bułgarską Federację Kynologiczną.

W terminie 12–15 maja 2014 r. w Berkovitsy odbyły się Międzynarodowe Mistrzostwa Kynologiczne, w których brali udział funkcjonariusze policji, straży granicznej Bułgarii oraz z Rumunii i Macedonii. Komisja, w której skład wchodził instruktorzy szkolenia psów z Berkovitsy, oceniała psy w kategoriach: do wykrywania substancji narkotykowych, wykrywania materiałów wybuchowych, bezpieczeństwa publicznego i prewencji. Psy biorące udział w Mistrzostwach musiały wykazać się dobrym posłuszeństwem, w którym oceniane było m.in. równanie psa przy nodze na smyczy i bez smyczy, chodzenie w tłumie ludzi, pokonywanie przeszkód, siadanie, warowanie i stanie przy nodze oraz wykonywanie komendy naprzód.

Ośrodek szkolenia psów. Berkovitsa

Final Mistrzostw Kynologicznych

BERKOVITSA

2.

SZKOLENIA DLA PRZEWODNIKÓW
PSÓW SŁUŻBOWYCH

Szkolenia dla przewodników oraz psów służbowych są realizowane w bazach szkoleniowych zlokalizowanych we wspomnianych ośrodkach szkolenia psów służbowych, tj. w Sofii i Berkovitsy.

Szkolenia te są prowadzone przez wykwalifikowanych specjalistów, a słuchacze są poddawani szkoleniu, które pozwoli im na pomyślne realizowanie obowiązków służbowych. Po ukończeniu szkolenia słuchacze otrzymują certyfikat, który jest ważny przez rok i musi być wydany ponownie po upływie tego terminu.

Szkoła tresury psów w Sofii powstała w 1953 r. jako krajowa szkoła Policji. Szkolone są w niej psy w kategoriach: patrolowe, do wyszukiwania substancji narkotykowych oraz wykrywania materiałów wybuchowych.

Ośrodek szkolenia psów w Berkovitsy został założony w 1949 r. jako szkoła dla funkcjonariuszy Straży Granicznej. 7 lat temu został połączony w jeden wydział z ośrodkiem sofijskim. Obecnie funkcjonuje on w ramach organizacyjnych Policji Państwowej. W ośrodku tym również szkoli się psy w kategoriach: patrolowe, do wyszukiwania substancji narkotykowych oraz wykrywania materiałów wybuchowych.

Kadra obu ośrodków składa się z 22 funkcjonariuszy Policji, w tym:

- **5 oficerów** mających nadzór nad pracą komórek szkoleniowych,
- **7 instruktorów** odpowiedzialnych bezpośrednio za tresurę psów służbowych,

- **10 policjantów** zajmujących się zapewnieniem dobrostanu psom służbowym,
- oraz **15 pracowników cywilnych** odpowiedzialnych za porządek na terenie ośrodków szkoleniowych.

Pokonywanie przeszkód. Sofia

Pies w kategorii bezpieczeństwa publicznego i prewencji. Sofia

Bazy szkoleniowe dysponują 35 pomieszczeniami dydaktycznymi wykorzystywanymi podczas szkoleń. Rocznie szkolonych jest ok. 70–80 przewodników i psów służbowych.

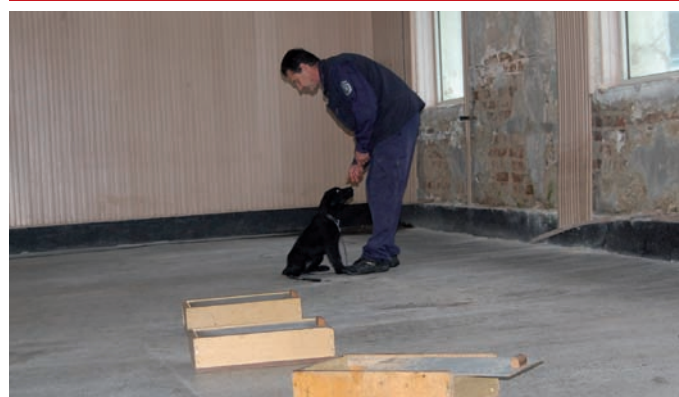
Ośrodki te posiadają na swoim terenie sale wykładowe oraz bazę do ćwiczeń praktycznych. Powierzchnia baz dydaktycznych wynosi w Sofii 25 000 m², a w Berkovitsy 180 000 m². Szkolenia dla psów służbowych oraz przewodników są scentralizowane, podobnie jak egzaminy i re-certyfikacje psów Policji Państwowej. Gdy pies służbowy ukończy 6–7 lat, przewodnik otrzymuje kolejnego psa, tj. 3-miesięcznego szczeniaka do szkolenia. W 7. i w 11. miesiącu życia psy przechodzą testowania. Po drugim teście zapada decyzja, czy pies nadaje się do pracy w Policji. Kiedy psy osiągają 1. rok życia, zostają wysyłane na szkolenie do jednego z ośrodków.

Szkolenie dla psów uniwersalnych (patrolowych) trwa 8 tygodni, co daje 360 godzin, z czego teoria – 34 godziny, techniki szkoleniowe – 222 godziny, ćwiczenia indywidualne – 40 godzin i egzaminy – 16 godzin. Psy do zadań specjalnych są szkolone na kursach realizowanych w dwóch etapach, tj. dwa razy po 8 tygodni. Podczas tresury przewodnicy oraz psy przebywają na terenie bazy szkoleniowej. Zajęcia trwają od 8.30 do 17.30 (z 1-godzinną przerwą na obiad). Wielkość grup szkoleniowych jest różnorodna, choć zazwyczaj liczą one od 6 do 12 przewodników z psami. Psy służbowe są corocznie poddawane ponownej atestacji.

Liczba psów służbowych w Bułgarii wynosi: Straż Graniczna – 180 (z czego ok. 30 psów do wyszukiwania materiałów wybuchowych), prewencja policyjna/kryminalna (Security Police) – 260 psów, w tym 16 psów do wyszukiwania zapachu substancji narkotykowych, 6 psów do wyszukiwania materiałów wybuchowych, 18 psów do badań osmologicznych oraz 12 psów wykorzystywanych do działań antyterrorystycznych.

Elementy posłuszeństwa. Berkovitsa

Elementy posłuszeństwa. Berkovitsa

Pies do wyszukiwania materiałów wybuchowych. Berkovitsa

3.

DOBÓR PSÓW DO SŁUŻBY

Wydział ma swój własny program hodowli psów, w które zaopatruje jednostki policyjne niższego szczebla. Psy do hodowli są kupowane od hodowców co 2–3 lata.

Najczęściej są to rasy, takie jak: owczarki niemieckie, owczarki belgijskie oraz labradory retrievery.

Do tresury kierowane są wyłącznie psy pochodzące z wewnętrznej hodowli policyjnej.

Nigdy nie zdarza się, aby do szkolenia został skierowany pies spoza hodowli. W bazach szkoleniowych zakwaterowanych jest 60 psów reproduktorów (20 w Sofii i 40 w Berkovitsy).

Kojce hodowlane. Sofia

4.

SŁUŻBA PRZEWODNIKA PSA

Przewodnik psa służbowego może być wykorzystany w innej służbie tylko w wyjątkowych okolicznościach, na rozkaz bezpośredniego przełożonego. Psy policyjne nie mogą być wykorzystywane w służbie, kiedy są chore lub gdy temperatura powietrza jest niższa niż -7°C lub wyższa niż $+30^{\circ}\text{C}$.

Przewodnik psa służbowego pełni służbę 6 godzin na jednej zmianie, a następnie 2 godziny zajmuje się psem (opieka, ćwiczenia, karmienie). Psy trzymane są w kojcach w miejscu pełnienia służby lub w domu

przewodnika. Dostawa karmy dla psów jest scentralizowana, jedna firma dostarcza karmę do wszystkich przewodników psów służbowych na terenie całej Bułgarii.

Pies służbowy przechodzi na emeryturę po ukończeniu 8. roku życia lub jeśli jest chory i choroba ta nie pozwala mu na wykonywanie obowiązków służbowych. Pies po przejściu na emeryturę jest przekazywany przewodnikowi lub osobom prywatnym w celu zapewnienia mu opieki na resztę życia.

5.

KULTURA I OBYCZAJE BULGARII

Podczas pobytu w Bułgarii funkcjonariusze Zakładu Kynologii Policyjnej nie tylko dowiedzieli się, jak wygląda tresura psów służbowych w kraju partnera, ale również poznali kulturę i zwyczaje panujące w Bułgarii, zwiedzili także liczne zabytki w stolicy Bułgarii (cerkwie, meczety, wczesnośredniowieczne kościoły i monastypy).

Sofia

Sofia (*sofia* z gr. znaczy również mądrość) – stolica i największe miasto w Bułgarii. Położona jest w zachodniej części Bułgarii, w śródgórskiej kotlinie, u stóp masywu Witoszy. Sofia stanowi wydzielony obwód miejski, jest ponadto ośrodkiem administracyjnym obwodu sofijskiego. Sofia, choć miejscami odrapana, pozbawiona tynków, strasząca blokowiskami, ma jednak szerokie, zielone bulwary z zabytkową architekturą. Sofia odkrywa dwa i pół tys. lat historii. Znajduje się w niej 8 tys. ha parków. To również najwyżej położona europejska stolica (550 m n.p.m.), otoczona górami oraz krystalicznie czystymi wodami. Miasto leży nad rzeką Bojanską, która jest lewym dopływem rzeki Iskyr. Mieszkańców w Sofii jest około 1,27 mln¹.

Historia Sofii

Gorące, lecznicze źródła oraz mineralne wody ściągnęły pierwszych osadników już 7 tys. lat temu, pomimo że pierwsze miasto założyli przed 2500 laty Serdowie. Oko-

ło 500 r. p.n.e. w regionie tym osiedliło się inne plemię, Odryzów, które miało swojego króla. Przez krótki okres w czasie IV w. p.n.e. miasto było w posiadaniu Filipa Macedońskiego i jego syna Aleksandra Wielkiego.

Rzymianie, podbijając bałkańskie ziemie około 29 r. n.e., docenili świetne położenie osady. Rozbudowali ją, nazywając Ulpia Serdica. Stała się ona ważnym punktem na mapie Europy. Prowadziły tędy szlaki do Bizancjum. Była jednym z pierwszych miast, które przyjęły chrześcijaństwo. Cesarz Konstantyn nazywał ją pieszczotliwie „mój Rzym”. Miasto zostało zniszczone przez Hunów w roku 447, a potem odbudowane przez Justyniana i zmieniło nazwę na Triadica.

W wiekach średnich stało się częścią pierwszego imperium bułgarskiego pod panowaniem chana Kruma, który zdobył miasto w 809 r. po długim oblężeniu. Miasto było wtedy nazywane przez Słowian Sredec i stanowiło ważną fortecę oraz centrum administracyjne.

W 1018 r. po wielu nieudanych oblężeniach miasto zostało zdobyte przez cesarstwo bizantyjskie, lecz później zostało ponownie włączone do odnowionego imperium bułgarskiego pod panowaniem cara Iwana Asena I. Od XII do XIV w. miasto było znaczącym centrum handlu i rzemiosła. W 1376 r. uzyskało swoją obecną nazwę Sofia, choć jeszcze do XVI w. używano zamiennie obu nazw: Sofia i Sredec.

W 1382 r. miasto zostało zdobyte przez sułtana osmańskiego Murada I. W latach 1443–1444 na odsiecz Bułgarii wyruszył z nieudaną wyprawą polski król Władysław III. Po tej wyprawie chrześcijańska elita Sofii została unicestwiona, a miasto stało się stolicą osmańskiej prowincji.

cji Rumelii. Sofia pozostawała w rękach Turków osmańskich przez ponad 400 lat, co zachęciło ludność turecką do osiedlania się w Sofii. Miasto zmieniło swój wygląd i przybrało zdecydowany rys orientalny.

Wojska rosyjskie zdobyły miasto w roku 1878 podczas wojny rosyjsko-tureckiej i w 1879 r. stało się stolicą autonomicznego Księstwa Bułgarii. Państwo stało się królestwem bułgarskim w roku 1908.

W czasie II wojny światowej Bułgaria była sprzymierzeńcem nazistowskich Niemiec, co doprowadziło do ciężkich bombardowań alianckich w latach 1943–1944. Bułgaria została zdobyta przez armię sowiecką i po II wojnie światowej Sofia stała się stolicą komunistycznej Ludowej Republiki Bułgarii².

Po roku 1989 Bułgaria stała się republiką wolną od wpływów sowieckich, a w roku 2007 przystąpiła do Unii Europejskiej.

Zabytki w Sofii

Sofia kryje wiele zabytków: cerkwi, meczetów, synagogę największą na Bałkanach, wczesnośredniowiecznych kościołów. W architekturze widoczny jest komunistyczny rys, który widać przede wszystkim w pomnikach: stanowcze rysy, mocno ciosane twarze, ręce uniesione do góry w geście pozdrowienia. Sofia jest „rozłożysta”, nie ma tu wielkich wieżowców. Za to są duże parki, niewysokie kamienice i liczne bulwary z lokalami. Sofia jest jednym z największych miast Półwyspu Bałkańskiego.

Katedra Aleksandra Newskiego – jedna z najbardziej znanych świątyń, która stała się symbolem wyzwolenia z osmańskiego jarzma. Zbudowana została w najbardziej widocznym miejscu w centrum Sofii w latach 1912–1920³.

Niedaleko od katedry, przy placu Aleksandra Newskiego, znajduje się budynek **biblioteki narodowej Cyryla**

Katedra Aleksandra Newskiego

Cerkiew Bojańska

Synagoga w Sofii

i Metodiusza. Jest to największa biblioteka w Bułgarii, która liczy około 1800 starodrukowanych i rękopiśmiennych książek. Przed biblioteką znajduje się pomnik Cyryla i Metodego – ojców języka piśmiennictwa starosłowiańskiego.

Cerkiew Bojańska – średniowieczna świątynia prawosławna, która znajduje się w Bojanie. Ta średniowieczna świątynia prawosławna pod wezwaniem świętych Mikołaja i Pantelejmona w 1971 r. została wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO⁴.

Turecki meczet Bania Baszi Dżamija – zbudowany w roku 1576. Masywna budowla z kamienia w kształcie sześcianu jest zwieńczona 15-metrową kopułą z półksiężcem⁵.

Cerkiew św. Petki Samardzijskiej – pochodzi z XIV wieku. Wejście do cerkwi usytuowane jest w przejściu podziemnym i połączone jest z wejściem do stacji metra. Budynek ten jest bardzo dobrze zachowany. Cerkiew ze wszystkich stron otaczają pozostałości starych rzymskich budowli, pochodzących jeszcze z czasów Konstantyna Wielkiego. Cerkiew ta znajduje się w centrum starej Serdiki i dzisiejszej Sofii. Powstała ona na fundamentach miejsca kultu z czasów rzymskich. Dzisiaj jest to zabytek kultury. Cerkiew została odkryta podczas prac archeologicznych po II wojnie światowej. Legenda głosi, że pod podłogą świątyni został pochowany bohater narodowy Bułgarii Wasyl Lewski. Obecnie świątynia to muzeum oraz działająca cerkiew.

Cerkiew św. Jerzego w Sofii – wczesnochrześcijańska rotunda zbudowana z czerwonej cegły. Jest to najstarszy budynek w Sofii. Położony jest między Hotelem Sheraton a Pałacem Prezydenckim, wśród pozostałości antycznego miasta Serdica. Rotunda została postawiona przez Rzymian w IV w. n.e. Zarówno wewnątrz, jak i w centralnej kopule zachowały się oryginalne freski z XII–XIV w. Za czasów Imperium Osmańskiego budynek ten służył za meczet, a od jego upadku cerkiew-muzeum⁶.

Cerkiew św. Petki Samardzijskiej

Cerkiew św. Jerzego

Klasztor św. Mina oraz uczestnicy wymiany

Klasztor św. Mina – został zbudowany blisko rzeki Władajska w dawnej wsi Obradovtsy, obecnej dzielnicy Sofii. W XI w. w tym miejscu znajdował się wielki kompleks klasztorny składający się z 40 kaplic, licznych budynków oraz szkoły religijnej. W średniowieczu klasztor stał się częścią Sofii „Mała Sveta Gora” („Mała Święta Góra”)⁷.

Cerkiew „św. Mikołaja” – została wybudowana na małym wzniesieniu w 1913 r. Wnętrze cerkwi olśniewa licznymi, pięknymi zdobieniami oraz ikonami, wśród których znajduje się kopia ikony św. Mikołaja Cudotwórcy z Ławry Kijowsko-Pieczerskiej. Freski zostały namalowane w tradycyjnym stylu moskiewskim. W świątyni znajduje się ikona św. Aleksandra Newskiego. Dookoła największej kopuły wzniesiono cztery mniejsze. Wszystkie kopuły są połączone. Niedaleko cerkwi znajduje się krypta, w której mieści się marmurowa trumna z relikwiami pierwszego arcybiskupa cerkwi św. Mikołaja Serafima. Wewnątrz cerkwi znajdują się karteczki, na których modląc się mogą napisać swoje prośby do św. Mikołaja, pozostawiając je w krypcie.

Po wiekach osmańskiej okupacji Sofia zyskała europejski szyk: piękne kamienice w stylu wiedeńskiej secesji, szerokie, paryskie bulwary osłonięte rozłożystymi drzewami. Ciekawe budowle godzą kolory wschodu oraz europejską elegancję. Przykładem jest budynek łaźni, już nieczynnych, w kolorowe pasy, który wyglądem przypomina pałac. Łaźnie długo były popularnym miejscem wśród Sofijczyków. Obecnie znajduje się tam muzeum miejskie. Na sąsiednich ulicach i przed samym muzeum można do baniaków nabrać wody mineralnej prosto z ujęć.

Teatr Narodowy im. Iwana Wazowa został zaprojektowany w 1907 r. Budynek w stylu niemieckiego klasycyzmu utrzymuje detale modnego w tamtych latach stylu secesyjnego. Wnętrze budynku odnawiano dwukrotnie po pożarach w 1923 r. i w latach 1970–1976.

Rosyjska cerkiew pod wezwaniem św. Mikołaja w Sofii

Pomnik Aleksandra II w Sofii

Teatr Narodowy im. Iwana Wazowa

Dzisiaj Sofia to nowoczesne, szybko rozwijające się miasto, z bogatą kulturową historią. Sofia to jedna z nielicznych europejskich stolic, która jest zlokalizowana u stóp gór. Znajduje się 22 km od „Aleko”, jednego z najpopularniejszych centrów narciarstwa w Bułgarii⁸.

Berkowica

Berkowica to miasto w Bułgarii liczące około 14 558 mieszkańców. Znajduje się na stokach północno-zachodniej części Bałkanów, w pobliżu granicy z Serbią, 90 km na północ od Sofii, 25 km na południe od Montany i 55 km na zachód od Wraca. Pierwsze wzmianki o mieście pochodzą z pierwszego tysiąclecia p.n.e. Obszar ten był zamieszany przez plemiona trackie. Na początku nowej ery na tych terenach osiedlili się Rzymianie. W Berkowicy znajdują się pozostałości forticy oraz kościół z IV w. Miasto znane jest z czasów cara Kałojana, a w okresie Carstwa Widńskiego było twierdzą graniczną. Nazwa Berkovitsa po raz pierwszy pojawiła się w dokumencie tureckim z 1491 r. Miasto początkowo było rzemieślniczą osadą⁹.

Pomnik Wasila Lewskiego (bułg. Васил Левски, w polskojęzycznych publikacjach także Wasyl Lewski, właściwie Wasil Iwanow Kunczew) – bułgarski rewolucjonista polityczny, ideolog, strateg, przywódca walk o wyzwolenie Bułgarii spod panowania Imperium Osmańskiego. Jest uznawany za bułgarskiego bohatera narodowego¹⁰.

Dom-muzeum Iwana Wazowa – znajduje się w centralnej części miasta, w budynku, w którym mieszkał poeta. W 1957 r. jego dom został przekształcony w muzeum. Dom został wybudowany na początku XIX w. i ma typową dla bułgarskiego odrodzenia narodowego konstrukcję wewnętrzną i zewnętrzną. W 1980 r. budynek odnowiono i otwarto wystawę. W muzeum są eksponowane oryginalne meble, przedmioty i dokumenty związane z całą

Muzeum Iwana Wazowa

Centrum Miasta Berkovica

Rynek Miasta Berkowica – stara wieża zegarowa

twórczością poety. Obecnie dom-muzeum Iwana Wazowa w Berkowicy został uznany za zabytek kulturowy o znaczeniu krajowym¹¹.

Wieża zegarowa – jest architektoniczno-budowlanym zabytkiem kultury, symbolem miasta. Jest to jedna z najstarszych zachowanych wież zegarowych w Bułgarii, która nadal działa. Znajduje się ona w samym centrum miasta.

Bułgaria – kultura i zwyczaje

Bułgaria jest prawie trzy razy mniejsza od Polski, leży na granicy Europy i Azji, w samym sercu Półwyspu Bałkańskiego. Krajobraz Bułgarii jest niezwykle urozmaicony. Niemal 83% Bułgarów należy do bułgarskiej Cerkwii prawosławnej, 12% to muzułmanie, zaledwie 1% to katolicy. Bułgarzy w swojej kuchni stosują spore ilości czosnku, ostrej papryki i innych ostrych przypraw. Bardzo popularne są: czorby (gęste ostre zupy), gjuwezce (mięsne potrawy z warzywami), musaki (zapiekanki z mięsem i warzywami). Ponadto bardzo popularne są kawarmy,

czyli zapiekane w specjalnych kamionkach potrawy z mięsem lub bez, z białym serem, z papryką, pomidorami i jajkiem. W Bułgarii najbardziej obficie jada się wieczorem. Po sytej kolacji warto skosztować mocnej rakii lub specjalnie przygotowanej kawy dżezwe. W Bułgarii jest świetnie rozwinięta gastronomia, znacznie tańsza niż w Polsce. W restauracji za obiad składający się z przystawki, dania głównego oraz deseru zapłacimy około 10–20 lewów (ok. 20–40 zł). W tym kraju nie pija się czarnej herbaty. Bułgarzy piją herbaty ziołowe (biłkov czaj), często tylko miętowe, lipowe oraz rumiankowe. Ale najlepsze są mieszanki – staropłanińska, rodopska lub górską.

Bułgarzy dużą wagę przywiązują do tradycji, świąt oraz obyczajów. Kiwanie głową w Polsce oznaczające „tak”, w Bułgarii oznacza „nie”, i odwrotnie. Z ludowych zwyczajów popularny jest Nestinari, czyli taniec na żarzących się węglach. Jest to starożytny rytuał religijny wypędzający choroby, przynoszący zdrowie oraz płodność.

Najbardziej popularnymi suvenirami są woda, mydła i kremy z róży. Bułgaria słynie z doliny różanej, nieopodal miasta Kazanłyk¹².

¹ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Sofia>.

² Tamże.

³ Tamże.

⁴ http://pl.wikipedia.org/wiki/Cerkiew_Boja%C5%84ska_w_Sofii.

⁵ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Sofia>.

⁶ http://pl.wikipedia.org/wiki/Cerkiew_%C5%9Bw._Jerzego_w_Sofii.

⁷ <http://pl.wikipedia.org>.

⁸ <http://www.bulgaricus.com/miasta-miejscowosci/sofia.html>.

⁹ <http://navtur.pl/place/show/3898,berkowica>.

¹⁰ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wasi%C5%82_Lewski.

¹¹ http://visit.guide-bulgaria.com/a/532/ivan_vazov_house-museum.htm.

¹² *Kieszonkowy przewodnik. Bułgaria. Przewodnik od środka*, Discovery, Warszawa 2009.

ESTONIA

1.

ORGANIZACJA KYNOLOGII SŁUŻBOWEJ

Centrum Szkolenia Psów Służbowych jest częścią Estońskiej Akademii Nauk Bezpieczeństwa i zostało utworzone w 2005 r. na podbudowie Szkoły Straży Granicznej. W 2007 r. szkoła przeniosła się do nowo wybudowanego centrum mieszczącego się na terenie Policji i Straży Granicznej w Muraste, oddalonego o około 20 km od centrum Tallina. Od 2008 r. wszystkie psy służbowe Policji i Straży Granicznej szkolone są w tym ośrodku. Centrum posiada bazę 40 kojców z wybiegami zewnętrznymi, gabinet weterynaryjny oraz kilka niewielkich sal lekcyjnych. Główne zadania realizowane przez funkcjonariuszy ośrodka to: szkolenie przewodników i psów służbowych,

testowanie sprawności użytkowej psów, opracowywanie projektów aktów prawnych regulujących obszar kynologii służbowej, doradztwo dotyczące wykorzystania psów służbowych, współpraca międzynarodowa związana z kynologią służbową, pozyskiwanie psów do służby. Do kadry dydaktycznej zajmującej się szkoleniem psów należy 5 instruktorów wywodzących się zarówno z Policji, jak i Straży Granicznej oraz lider zajmujący się sprawami organizacyjnymi, planowaniem i nadzorem prawidłowego przebiegu procesu dydaktycznego.

Centrum Szkolenia Psów Służbowych współpracuje z ośrodkami szkolenia psów policyjnych w Szwecji, Danii

Widok zewnętrznej części kojców

Wejście do kojców ze środka budynku

i Finlandii oraz Straży Granicznej Finlandii, Łotwy, a także Litwy. Od 2008 r. bierze udział w działalności związanej z psami służbowymi Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Granicach Zewnętrznych Państw Członkowskich Unii Europejskiej FRONTEX.

W estońskich służbach mundurowych w roku 2014 pracowało 75 psów i taką liczbę psów służbowych można przyjąć za średnią w ostatnich latach. Psy służbowe pracujące w Estonii można podzielić na dwie kategorie: psy

patrolowe i psy do wykrywania zapachów narkotyków. Psy patrolowe w podstawowym zakresie zajmują się pracą na śladzie, szukaniem ludzi i obiektów z ludzkim zapachem oraz elementami obrończymi, jak ochrona przewodnika i innego członka patrolu, asystą podczas zatrzymywania, konwojowaniem i kontrolą osobistą. Podstawowy zakres umiejętności psa może zostać poszerzony o dodatkową specjalność poszukiwania zapachu zwłok ludzkich lub poszukiwanie broni palnej.

2.

SZKOLENIE PRZEWODNIKÓW ORAZ TRESURA PSÓW SŁUŻBOWYCH

SZKOLENIE PRZEWODNIKÓW PSÓW SŁUŻBOWYCH

Wszyscy kadeci szkolący się w ośrodku Policji i Straży Granicznej, zarówno szkoleń podstawowych, jak i szkolenictwa wyższego, mają w programie 8 godzin szkolenia na temat pracy przewodników psów, 4 godziny praktyki i 4 godziny zajęć teoretycznych. Instruktorzy (policjant lub funkcjonariusz Straży Granicznej oraz jeden przewodnik wraz z psem służbowym) przekazują podstawowe informacje o tym, jak zachowywać się w patrolu z przewodnikami psów służbowych. Głównym przesłaniem tego szkolenia jest wspólne bezpieczeństwo oraz prawidłowe zachowanie się w obecności przewodnika

z psem, tak aby nie przeszkadzać psu w pracy. Podczas używania psów służbowych w trakcie patrolu istnieją pewne taktyki i techniki, które każdy członek takiego patrolu musi znać. Jeśli występują sytuacje wymagające użycia psa służbowego jako ŚPB, kiedy pies jest używany bez kagańca, bardzo ważne jest bezpieczeństwo. Natomiast podczas tropienia śladów ludzi lub wyszukiwania narkotyków ważne jest, aby nie zakłócać pracy psa służbowego oraz aby nie zniszczyć dowodów. W ośrodku Policji i Straży Granicznej istnieje wiele przedmiotów fakultatywnych i jednym z nich jest „Asystent przewodnika psa służbowego”. Kurs trwa 2 tygodnie (72 godziny) i skierowany jest do tych kadetów, którzy po ukończeniu szkolenia podstawowego oraz spełnieniu wszystkich warunków chcą stać się przewodnikami psa. Instrukto-

rzy przedstawiają wszystkie aspekty dotyczące pracy/opieki nad psem służbowym (codzienna praca, szkolenia psa służbowego, sprzęt, żywienie psa, zdrowie i ogólna opieka) oraz odwiedzają różne jednostki terenowe, gdzie pracują przewodnicy psów służbowych, zapoznają się z ich warunkami pracy.

Policjant lub strażnik graniczny po spełnieniu wszystkich wymagań związanych z etatem przewodnika psa służbowego kierowany jest na „Kurs podstawowy przewodnika psa służbowego”, w trakcie którego dostaje do tresury psa służbowego. Całe szkolenie trwa około półtora roku na zasadzie dwutygodniowych zjazdów odbywających się raz na 6–8 tygodni. Przez pierwsze dwa tygodnie szkolenia to głównie zajęcia teoretyczne, w trakcie których słuchacz przyswaja wiedzę związaną między innymi z:

- ogólnymi informacjami o szkolonych rasach psów pracujących w służbach mundurowych;
- znaczeniem socjalizacji w różnych okresach rozwoju psa;

- zachowaniami psa w okresie młodzieńczym oraz wieku dojrzałym;
- psim językiem ciała i postawami;
- znaczeniem różnych odgłosów psa (szczekanie, warczenie, wycie, jęczenie i płacz);
- zasadami szkolenia psów, tropienia śladów, szkolenia posłuszeństwa;
- anatomią i fizjologią psa;
- codzienną opieką i karmieniem;
- podstawowymi chorobami, profilaktyką i leczeniem;
- praktycznymi technikami pierwszej pomocy;
- użyciem psów służbowych w służbie.

Program kursu umożliwia przekazanie szczeniaka dla przewodnika w odpowiednim czasie, to znaczy w wieku 6–8 tygodni.

Ma to na celu wypracowanie lepszego kontaktu pomiędzy psem i przewodnikiem oraz bardziej efektywnego wykorzystania szybkiego uczenia się szczeniaka i najlepszego okresu socjalizacji.

Po ćwiczeniach obrończych

TRESURA PSÓW SŁUŻBOWYCH

Większość psów rozpoczynających szkolenie jest w wieku około dwóch miesięcy. Nie-wielki odsetek, stanowiący około 4–5% całego pogłowia psów służbowych wykorzystywanych w Estonii, rozpoczyna szkolenie w wieku przekraczającym 6 miesięcy. Rocznie szkolenie kończy średnio około 4–6 psów.

Szkoląc psy od wieku szczenięcego, przewodnicy mają możliwość wypracowania u nich odpowiednich zachowań. Na każdym zjeździe stawiany jest cel, który przewodnik powinien osiągnąć do kolejnego zjazdu przez codzienną tresurę psa. Przekazywana jest również wiedza teoretyczna i praktyczna w postaci konkretnych ćwiczeń, zabaw czy zachowań, niezbędna do osiągnięcia wyznaczonego celu. Od pierwszych zjazdów szczeniaki poprzez zabawę uczą się kon-

Nauka tropienia 6-miesięcznego psa

Tropienie śladów ludzkich

Ćwiczenia obrończe

Ćwiczenia obrończe – przeszukiwanie pomieszczeń

kretnych zachowań związanych z posłuszeństwem czy też pracą wędrową. Bardzo istotnym elementem jest socjalizacja psa.

Program kursu obejmuje dwutygodniowe zjazdy, w trakcie których instruktorzy podczas zajęć obserwują rozwój psa i przekazują informacje związane z dalszym etapem tresury.

Program przewiduje również zajęcia codzienne, po około 1–1,5 godziny 3–5 razy w tygodniu, realizowane w miejscu pracy bądź w domu przewodnika. Wskazane jest zapoznanie psa i ćwiczenie z nim na terenie jednostki, w której pracuje przewodnik, z wykorzystaniem z całej jej infrastruktury (budynki, pomieszczenia, garaże itp.).

3.

DOBÓR KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW PSÓW ORAZ POZYSKIWANIE NOWYCH PSÓW SŁUŻBOWYCH

DOBÓR KANDYDATÓW

Podstawowym warunkiem ubiegania się o etat przewodnika psa jest ukończenie szkolenia podstawowego w strukturach Policji lub Straży Granicznej oraz minimum rok pracy w terenie, ponieważ przewodnik psa musi posiadać wiedzę na temat instytucji oraz doświadczenie operacyjne. Następnym elementem rekrutacji jest rozmowa kwalifikacyjna oraz test sprawności fizycznej. Kandydat musi również odpowiadać warunkom psychologicznym i medycznym, które zostały określone w przepisach wewnętrznych. Celem tych badań jest wykazanie, czy profil kandydata jest zalecany do pracy z psem, ponieważ temperament przewodnika ma duży wpływ na postawę psa. Kolejnym warunkiem jest co najmniej dwutygodniowa praktyka w jednostce z przewodnikiem psa. Ostatni element procesu rekrutacji stanowią ogól-

na ocena i decyzja o dopuszczeniu kandydata do kursu podstawowego na przewodnika psa służbowego.

ISTOTNE ELEMENTY WPLYWAJĄCE NA WYBÓR PRZYSZŁYCH PRZEWODNIKÓW:

Wolontariusz

Sprawdzone jest, czy faktycznie przewodnik postanowił wstąpić do tej służby dobrowolnie.

Zrównoważony temperament

Zachowanie przewodnika bardzo wpływa na zachowania psa służbowego. Dlatego temperament przewodnika musi być zrównoważony, aby pies służbowy był w stanie prawidłowo z nim pracować.

Umiejętność nawiązania i utrzymania kontaktu z psem

Przewodnik psa musi posiadać odpowiednie umiejętności, „aby zrozumieć” nastrój, charakter psa i znaleźć

sposób nawiązania kontaktu, motywowania go, jak również utrzymania jego uwagi.

Umiejętności komunikacyjne

Przewodnik musi kontrolować i wykorzystywać swoje umiejętności komunikacyjne (również manualne). Musi być w stanie przekazać psu polecenia przez ruch ciała i gesty, a także za pomocą głosu.

Samodzielność i odpowiedzialność w pracy

Umiejętność pracy w zespole oraz indywidualnie

POZYSKIWANIE NOWYCH PSÓW SŁUŻBOWYCH

HODOWLA

KUPOWANIE SZCZENIĄT (dwumiesięczne szczeniaki)

KUPOWANIE MŁODYCH PSÓW (1–1,5-letnie psy)

Obecnie estońskie służby nie hodują już psów służbowych, ponieważ było to bardzo drogie, a rocznie ich służby potrzebują tylko od 10 do 12 szceniąt. Hodowla istniała od 1992 r., ostatni miot był w roku 2006. Od tego czasu służby kupują prawie wszystkie szczenięta z zagranicy, tylko z linii psów użytkowych. Mają dobre kontakty z hodowcami z Finlandii i Szwecji.

PREFEROWANE RASY:

- owczarek niemiecki,
- owczarek belgijski malinois,
- spaniel rosyjski,
- angielski springer spaniel.

Prawie wszystkie owczarki niemieckie i belgijskie pracujące w estońskich służbach pochodzą z Finlandii, a angielskie springer spaniele ze Szwecji. Niektóre szczenięta są kupowane w Rosji oraz w Wielkiej Brytanii. W roku 2014 po raz pierwszy zakupiono cztery szczenięta owczarków niemieckich z hodowli duńskiej.

DOBÓR PSÓW:

Podstawowym warunkiem jest, aby pies posiadał ważny dokument pochodzenia (tatuaż lub mikroczip z numerem) i żeby odpowiadał wymogom weterynaryjnym. Następnie zostaje on odpowiednio sprawdzony pod kątem konkretnej specjalizacji, w kierunku której ma być dalej szkolony (narkotyki – praca węchowa czy też gryzienie). Oprócz wymienionych powyżej wymogów i czynności, w trakcie doboru psów do służby w estońskich służbach mundurowych zwraca się w szczególności uwagę na kilka elementów:

Pewność zachowania

Pies nie może reagować na różne bodźce z otoczenia, takie jak hałas, pokonując pewne przeszkody, schody, poruszając się na nietypowych powierzchniach, w nowym otoczeniu i doświadczając różnych bodźców.

Psy służbowe jednego przewodnika

Zachowania społeczne i ciekawość

Pies musi wykazać pewien poziom ciekawości i socjalizacji.

Wytrzymałość i zdolność koncentracji

Chęć do pracy, wytrzymałość, zdolność koncentracji i gotowość do zabawy z przewodnikiem, temperament psa i jego kondycja fizyczna mogą wskazywać na późniejszą relację pomiędzy psem i przewodnikiem.

Łatwość pracy w różnych środowiskach i sytuacjach

Pies musi być gotowy do działania i dostosowania się do zastanej sytuacji. Nie może negatywnie reagować na nieprzyjemne doznania fizyczne i emocjonalne.

Motywacja do pracy

Pies musi wykazać się dużą chęcią współpracy z przewodnikiem.

4.

SŁUŻBA PRZEWODNIKA PSA

Od momentu przydzielenia psa przewodnik w terenie realizuje wytyczne przekazywane przez instruktorów w trakcie zjazdów. Po ukończeniu szkolenia przewodnik zdobywa uprawnienia do pracy z psem. Uprawnienia te odnawiane są corocznie w trakcie tygodnio-

wego zjazdu odbywającego się w Centrum Szkolenia Psów Służbowych. Umiejętności współpracy przewodnika z psem oraz stopień jego wytresowania wpływają na wysokość dodatku przewidzianego dla przewodników psów służbowych. Maksymalny dodatek to 20% uposażenia.

Testowanie sprawności użytkowej psa – posłuszeństwo

5.

KULTURA I OBYCZAJE W ESTONII

Podczas wizyty w Estońskiej Akademii Nauk Bezpieczeństwa policjanci mieli możliwość nie tylko zapoznania się z aspektami pracy zawodowej, ale również poznania kultury Estonii i zabytków Tallinna – stolicy Estonii. Delegacja polska była zakwaterowana w Tallinnie, w hotelu znajdującym się w bezpośrednim sąsiedztwie największego tallińskiego zabytku, jakim jest Stare Miasto.

HISTORIA TALLINNA

Historia powstania Tallinna sięga X w. Już w tym okresie miasto to było silnym ośrodkiem gospodarczym. Często osiedlali się w nim kupcy fińscy. W 1154 r. słynny arabski uczony Al-Idrisi wspominał o grodzie Kaluri (dawna nazwa Tallinna, która po raz pierwszy występuje w łacpisie ruskim w 1223 r. – Kolywań, prawdopodobnie wśród Finów i Estów nazwa ta brzmiała Kalevanlinna). W językach fińskim i estońskim nazwa Tallinn tłumaczy się na „miasto duńskie” (*taani linn*) albo „miasto rolnicze” (*talu linn*). Inne – oprócz Kolyvana lub Kalevanlinna – historyczne warianty nazwy miasta to Rewal (Reval, Revalia, Rewel, Revel, Reveln) i Lindanisa (Lyn danise, Lindanäs), nazwa Tallinn obowiązuje od 1918 r. W 1227 r. Duńczycy – po klęsce pod Bornhøved – utracili miasto na korzyść zakonu kawalerów mieczowych. Trzy lata później miasto – jako Rewal – ponownie uzyskało prawa miejskie. Duńczycy, którzy zawładnęli (w 1236 r.) miastem, potwierdzili lokację na prawie lubeckim w 1248 r. W 1265 r. rozpoczęli budowę największych w tej części

Baszta „Długi Herman”

swoich ziem fortyfikacji, z murami liczącymi 2,5 km długości (jednymi z najdłuższych w średniowiecznej Europie), do 16 m wysokości, z 45 basztami. Po dwudziestu latach, w 1285 r. Rewal stał się członkiem Hanzy. W 1346 r. Estonia wraz z Rewlem została wykupiona przez zakon krzyżacki, który przebudował trzynastowieczny zamek na wzgórzu Toompea, dobudowując m.in. basztę „Długi Herman”. Od lat 90. aż do dziś jest siedzibą władz estońskich i siedzibą rządu oraz parlamentu estońskiego (Riigikogu)¹.

Pod koniec XVI w., w rezultacie zmagających czterech mocarstw w wojnach o Inflanty – Polski, Rosji, Danii i Szwecji, Tallinn wraz z północną częścią dzisiejszej Estonii przypadł tej ostatniej. Dopiero w trakcie III wojny północnej, w 1710 r., car Piotr I na czele zwycięskiego pochodu armii rosyjskiej zajął Estonię. Od tej pory nazwa miasta – Rewal – nabrała rosyjskiego brzmienia i przekształciła się w Rewel. Rewel pozostał w rękach Rosji aż do 1918 r., gdy po ogłoszeniu niepodległości Republiki Estońskiej stolica oficjalnie zyskała nazwę Tallinn. W trakcie II wojny światowej miasto szczęśliwie uniknęło poważnych zniszczeń. Po rozpadzie Związku Radzieckiego i ponownym odzyskaniu niepodległości przez Estonię Tallinn w znacznym stopniu odzyskał swoje zachodnie oblicze².

ZABYTKI TALLINNA

Tradycyjnym wyznaniem Estończyków jest protestantyzm (luteranizm), toteż większość obiektów sakralnych w Tallinnie należy do jego parafii. Z mniejszością rosyjską w mieście związane są natomiast cerkwie prawosławne. Pod wzgórzem na Starym Mieście znajdują się gotyckie kościoły. Pod koniec XV w. zbudowano kościół św. Olafa (Oleviste) (z kaplicą NMP z początku XVI w.), którego gotycka wieża, wysoka na 159 m, była wówczas praw-

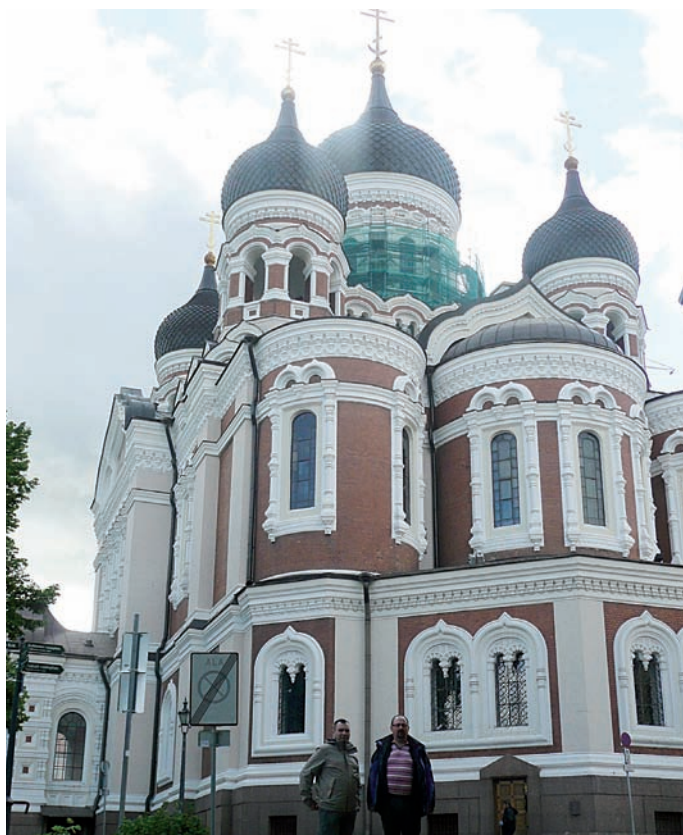
Siedziba władz estońskich i rządu oraz parlamentu estońskiego (Riigikogu)

Panorama Dolnego Miasta Tallinna

Kościół św. Olafa z wieżą mierzącą 123 m

Sobór św. Aleksandra Newskiego

Dom „Trzy Siostry”

Fragment murów obronnych miasta Tallinna

Pałac Kadriorg

dopodobnie jedną z najwyższych budowli w Europie i na świecie. Po pożarach przebudowywana, mierzy obecnie 123 m.

Malowniczym miejscem Tallinna jest tzw. Górne Miasto, położone na Górze Katedralnej „Toompea”, składające się z kilku uliczek i dwóch placów. To wapienne wzniesienie leży nad jeziorem Ulemiste, gdzie opodal znajduje się sobór św. Aleksandra Newskiego.

Do budowli niesakralnych należy zaliczyć XV-wieczne gotyckie domy mieszkalne „Trzy Siostry” – składające się z zespołu trzech takich samych domów.

W Tallinnie znajduje się także wczesnoklasycystyczny (z 1718 r.), późnobarokowy Pałac Kadriorg (co po estońsku oznacza „Dolina Katarzyny”), zaprojektowany przez Włocha Nicolo Michettiego (letnia rezydencja cara Piotra I Wielkiego), otoczony pięknymi ogrodami w stylu japońskim, obecnie muzeum sztuki.

Obecnie pałac Kadriorg, przebudowany w 1938 r. w stylu nawiązującym do architektury Kadriorg, zamieszkiwany jest przez prezydenta Estonii.

W Tallinnie, mimo licznych zniszczeń z okresu II wojny światowej, skrupulatnie odbudowano średniowieczne obwarowania miejskie z basztami i bramami – baszty Megede i Kiek in de Kõk (XIV–XV w.), basztę Paks Margareeta (Gruba Małgorzata, XVI w.) oraz Bramę Morską (XVI w.).

Na brzegu zatoki, na wprost odległego o kilometr Pałacu Kadriorg, stoi pomnik upamiętniający 177 rosyjskich marynarzy, którzy zatonęli w 1893 r. wraz ze swoim okrętem wojennym „Rusalka”.

TALLINN KULTURA I ZWYCZAJE

W Tallinnie mieszka ok. 430 tys. osób, co stanowi 1/3 populacji całej Estonii. Miasto jest jedną z mniejszych stolic europejskich³. Większość z mieszkańców to

Estończycy, ale duży odsetek stanowią Rosjanie, Ukraińcy, Białorusini i Finowie.

Główną atrakcją historyczną w Tallinnie jest Muzeum Morskie, w którym można napotkać ślady myśli technologicznej polskich inżynierów. Jednym z eksponatów jest lodołamacz (parowy) „Suur Tõll” zbudowany w 1914 r. w Szczecińskiej Stoczni: był to na ówczesne czasy najbardziej zaawansowany technologicznie statek.

Ponadto jedną z ciekawostek historycznych może być fakt, że w dniu 15 września 1939 r. do Tallinna, jako neutralnego portu, za zgodą władz estońskich zawinął „ORP Orzeł” w celu odstawienia do szpitala chorego dowódcy.

Wskutek niemieckiej interwencji internowany. W nocy z 17 na 18 września 1939 r. „ORP Orzeł” wsławił się brauworową ucieczką z Tallinna i po miesiącu dotarł do Wielkiej Brytanii. Ucieczka „ORP Orła” stała się pretekstem utworzenia sowieckich baz wojskowych na terenie Estonii, a następnie aneksji Estonii w 1940 r. przez ZSRR.

Od dnia 1 stycznia 2013 r. mieszkańcy Tallinna nie ponoszą opłat za jazdę autobusami i tramwajami. Ma to przyczynić się do ochrony środowiska, ograniczyć koszty (np. wydatki na bilety, kontrole etc.), zwiększyć mobilność biednych rodzin.

KUCHNIA ESTOŃSKA

Kuchnia estońska to połączenie starych lokalnych przepisów z wpływami niemieckimi i rosyjskimi. Oprócz dań tradycyjnych w restauracji można otrzymać dania będą-

ce efektem eksperymentów i inwencji twórczej młodych estońskich kucharzy.

Ulubione potrawy to sosy z siekanego mięsa, gotowana kapusta, mięsne galarety oraz pieczone ziemniaki. Swój oddzielny rozdział w książce kucharskiej mają oczywiście ryby, które bardzo często trafiają tutaj na talerze. Latem popularne są potrawy z grillowanego mięsa.

To, co wyróżnia kuchnię estońską to dania z mięsa zwierząt rzadko występujących w innych częściach Europy, np. pieczeń z niedźwiedzia, dzika, łosia albo jelenia. Inną ciekawostką są potrawy przyrządzane według średniowiecznych receptur. W tallińskich staromiejskich restauracjach, w komnatach stylizowanych na czasy Bernta Notke czy Michała Sittowa, można skosztować dziczyzny w ziołach. Do tego szczególnie popularne napoje to piwo i kwas chlebowy („kali”), który w smaku przypomina colę⁴.

¹ www.wikipedia.org/wiki/Tallinn.

² Tamże.

³ www.visitestonia.com.

⁴ Tamże.

LITWA

1.

ORGANIZACJA KYNOLOGII SŁUŻBOWEJ

Ośrodek Szkolenia Psów i Identyfikacji Śladów Zapachowych organizuje i koordynuje szkolenie instruktorów, przewodników oraz tresurę psów policyjnych. Dodatkowo prowadzi dochodzenia i identyfikację śladów zapachowych zabezpieczonych na miejscach zdarzeń.

W okresie międzywojennym na Litwie psy służbowe były wykorzystywane przez policję i wojsko do ochrony granicy państwowej, wykrywania przestępstw oraz zapewnienia porządku publicznego. Po II wojnie światowej Litwa stała się jedną

z republik ZSRR, a jednostka zajmująca się szkoleniem została rozwiązana. Dopiero w 1950 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Socjalistycznej Republiki

Radzieckiej Litwy powołało oficjalną hodowlę psów służbowych, która w 1956 r. została włączona do działu policji kryminalnej. W 1974 r. pod Wilnem na obszarze 5 ha powstał kompleks budynków policji kynologicznej – Ośrodek Szkolenia Psów i Identyfikacji Śladów Zapachowych, który stał się jednym z najbardziej zaawansowanych i naj-

Spotkanie z szefem ośrodka szkolenia na Litwie

Centrum Badań Kryminalistycznych Litewskiej Policji

lepszyc centrów szkolenia psów służbowych w ZSRR. Od stycznia 2008 r. Ośrodek Szkolenia Psów i Identyfikacji Śladów Zapachowych stał się integralną częścią Centrum Badań Kryminalistycznych Litewskiej Policji. W ośrodku szkolenia w Wilnie pracuje 5 instruktorów,

którzy zajmują się szkoleniem psów w każdej specjalności. Każdy z nich posiada pod opieką psa służbowego, będącego na stanie szkoły, z którym instruktor pracuje w nagłych przypadkach na terenie całego kraju wraz z innymi policjantami.

2.

SZKOLENIA DLA PRZEWODNIKÓW PSÓW SŁUŻBOWYCH

Ośrodek Szkolenia Psów w Wilnie

Szkolenie podstawowe trwa 10 tygodni i jest podzielone na 5 etapów. W dużej części odbywa się w jednostce macierzystej-terenowej, z której pochodzi przewodnik psa. Policjant wraz z psem uczestniczy w dwutygodniowych zjazdach, które odbywają się w Ośrodku Szkolenia Psów i Identyfikacji Śladów Zapachowych w Wilnie. Szkolenie podstawowe (patrolowo-tropiące) obejmuje: posłuszeństwo ogólne, pokonywanie przeszkód terenowych, tropienie śladów ludzkich oraz elementy ćwiczeń obrończych.

Podczas dwutygodniowego szkolenia policjant wraz z psem otrzymuje zadania tresurowe, które ma zrealizować do czasu następnego zjazdu, podczas którego jest egzaminowany z osiągniętych wyników w tresurze psa. Egzamin końcowy szkolenia podstawowego psa składa się z posłuszeństwa ogólnego, tropienia śladów ludzkich oraz obrony przewodnika. Po ukończeniu kursu podstawowego policjant wraz z psem może pełnić służbę na terenie Litwy, a pies uzyskuje spe-

cializację z zakresu służby patrolowej oraz tropienia śladów ludzkich.

Dalsze szkolenie uzależnione jest od predyspozycji psa służbowego; istnieje możliwość uzyskania przez psa służbowego dodatkowej specjalizacji, np. wyszukiwania zapachu narkotyków czy wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich. Szkolenie dodatkowe trwa 5 tygodni, podzielone jest na 5 etapów, podczas których psy uczą się znaczenia zapachu narkotyku (poprzez siadanie) lub zwłok ludzkich (poprzez drapanie), a instruktorzy szkolą psy na naturalnych nośnikach zapachowych.

Przeszkody na terenie ośrodka szkolenia

Symulatornia w ośrodku szkolenia Straży Granicznej

Egzamin końcowy obejmuje elementy kursu podstawowego oraz z danej specjalności, tj. wyszukiwanie zapachu narkotyków, takich jak marihuana, kokaina, haszysz, amfetamina, heroina lub zapachu zwłok ludzkich.

Psy w Policji litewskiej służą około 8–10 lat. Uzyskują okresowe atesty użyteczności na okres do 18 miesięcy dla każdej specjalizacji. Natomiast psy

Przewodnik psa podczas ćwiczeń z posłuszeństwa

do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych są szkolone w Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej i używane są tylko przez policyjną jednostkę antyterrorystyczną ARAS, i jako jedyne nie muszą przejść szkolenia podstawowego z zakresu służby patrolowo-trapiącej. Podczas pobytu na Litwie przedstawiciele Zakładu Ky-

nologii Policyjnej Centrum Szkolenia Policji zostali zapoznani z systemem pozyskiwania oraz doboru psów do służby, a także metodologią szkolenia przewodników i tresury psów służbowych. Podczas pokazów tematycznych zostały zaprezentowane umiejętności psów służbowych wykorzystywanych przez Policję litewską.

3.

DOBÓR PSÓW DO SŁUŻBY

Zakupem psów do służby zajmują się przyszli przewodnicy psów służbowych oraz instruktorzy ośrodka szkolenia, którzy dokonują wstępnej kwalifikacji uprawniającej do przyjęcia psa na kurs podstawowy. Testy wstępne osobowościowe szczeniaka odbywają się w hodowli, z której pochodzi pies. Ciekawostką jest zakup psów w dowolnym wieku, od 2 miesięcy do 2 lat, na którym przeprowadza się testy osobowościowe określające temperament psa, odruchy obronne, wrażliwość na bodźce zewnętrzne, reakcje na stres, stopień zainteresowania się człowiekiem i chęć współpracy. Pozwalają również określić wrażliwość na stopień hałasu, przy którym pies wykazuje odruchy lęku i chęć ucieczki oraz wrażliwość na dotyk. Wszystkie testy pozwalają na właściwe określenie i dobór odpowiedniej metody tresury psa. Zakwalifikowany pies znajduje się pod opieką policjanta do czasu osiągnięcia wieku umożliwiającego podjęcie tresury (przyjęcie na kurs podstawowy). Pies w ramach zakupu testowany jest dwa razy – w momencie przyjęcia na kurs oraz po ukończeniu kursu podstawowego

Pies podczas szkolenia podstawowego

4.

SŁUŻBA PRZEWODNIKA PSA

Obecnie na Litwie jest 74 policjantów pracujących z psami służbowymi z podstawową specjalnością patrolowo-tropiącą oraz dodatkowymi umiejętnościami, tj. wytresowanymi do wyszukiwania zapachów narkotyków, zapachu zwłok ludzkich, a także odnajdywania przedmiotów ze śladami zapachu człowieka, takich jak np. utracone mienie.

Pełnią oni służbę patrolową na terenie podległym komendzie danego miasta/okręgu w patrolu zmotoryzowanym zawsze z psem służbowym. W uzasadnionych przypadkach mogą przemieszczać się w dowolne miejsce w kraju, który podzielony jest na 10 okręgów.

Przewodnicy psów realizują zadania, wspierając policjantów z innych komórek. Służba patrolowa z psem pełniona jest w sposób zapewniający niezwłoczne przemieszczenie się przewodnika celem wsparcia innych policjantów na terenie działania jednostki, jak i kraju.

W Policji litewskiej nie ma etatu przewodnika psa służbowego, policjant otrzymuje dodatek służbowy w postaci 10% miesięcznego uposażenia.

Po nabyciu dodatkowej umiejętności przez psa, tj. specjalizacji, dodatek zwiększony jest do 20%. Pies służbowy jest wytresowany do pracy w kagańcu, lecz przewodnik podejmuje decyzję o jego założeniu bądź zdjęciu, jak również o użyciu psa jako środka przymusu bezpośredniego, w zależności od zaistniałej sytuacji. W odróżnieniu od większości krajów europejskich

brak jest ścisłego katalogu przypadków użycia psa służbowego jako środka przymusu bezpośredniego przez policjanta. Policjant, kierując się zaistniałą sytuacją, samodzielnie podejmuje decyzję o użyciu psa służbowego. Większość psów w Policji litewskiej pełni służbę bez kagańca. Obsługę codzienną psa policjanci wykonują w czasie wolnym i nie jest ona wliczana w czas służby. Policjanci pełniący służbę z psem służbowym nie otrzymują, jak to ma miejsce w Polsce, równoważnika pieniężnego na zakup karmy dla psa. Zakup ten jest scentralizowany, dokonywany z wolnego zakupu, bez przetargu, wg rekomendacji ośrodka szkolenia psów.

Utrzymywanie sprawności użytkowej psa spoczywa na przewodniku psa, którego zadaniem jest dbanie o utrzymywanie i podnoszenie poziomu wytresowania psa we własnym zakresie w czasie wolnym od służby.

5.

KULTURA I OBYCZAJE LITWY

Litwa (Republika Litewska) jest państwem leżącym w Europie, jednym z krajów bałtyckich, członkiem Unii Europejskiej i NATO. Litwa graniczy od zachodu z Rosją, od południowego zachodu z Polską, od wschodu z Białorusią, od północy z Łotwą. Powierzchnia Litwy to 65 200 km², liczba ludności: 2 956 mln, stolicą jest Wilno – jest to ważny ośrodek przemysłowy i kulturalny, największe skupisko Polonii na ziemi litewskiej. Największe pod względem powierzchni miasto w krajach bałtyckich, duży ośrodek gospodarczy, finansowy, przemysłowy oraz węzeł komunikacyjny (kolejowy i drogowy), port lotniczy, ośrodek kulturalny i naukowy; 8 uniwersytetów, w tym Uniwersytet Wileński (1579); cenny zespół obiektów zabytkowych wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO w 1994 r.

Wielki ośrodek religijny, ponad 40 kościołów rzymskokatolickich, w tym: sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej, sanktuarium Miłosierdzia Bożego, Bazylika archikatedralna, a także ok. 20 cerkwi prawosławnych, kościoły protestanckie, 3 synagogi żydowskie, kienesy karaime, cerkiew staroobrzędowców. Wilno to wyjątkowe miasto, od wieków słynące z wielokulturowości, która jest widoczna do dziś¹.

HISTORIA WILNA

Najstarsze zapisy pochodzą z 1323 r. za panowania księcia Giedymina, który to wybudował zamek – rezydencję książęcą na Górze Zamkowej. Władysław II Jagiełło nadaje dla Wilna prawa magdeburskie (1387 r.), po przyjęciu przez Litwinów chrztu. Zawijazuje się unia Litwy z Polską. Następuje wielki rozwój miasta, powstają liczne cechy rzemieślnicze. W latach 1503–1522 miasto zostaje otoczone murami obronnymi z 9 bramami i 3 basztami, które zostają zburzone w latach 1799–1805 z wyjątkiem Bramy Miednickiej, zwanej też Ostrą Bramą. Od 1544 r. przebywa w Wilnie ze swoim dworem Zygmunt II August. Miasto Wilno w tym czasie bardzo się rozwija. W 1578 r. król Stefan Batory zakłada akademię prowadzoną przez jezuitów – Uniwersytet Wileński. Miasto staje się bardzo ważnym ośrodkiem myśli naukowej, religijnej i politycznej. Poważny upadek dla miasta przynosi okupacja moskiewska trwająca 6 lat, do 1660 r. Wojna północna, na początku XVIII w. przynosi kolejne zniszczenia dla tego pięknego miasta. Po trzecim rozbiórce Polski miasto wcielono do Rosji. Staje się ono stolicą guberni. Podczas pobytu wojsk napoleońskich w 1812 r. doznaje ko-

lejných zniszczeń. Piłsudski, nie mogąc działać otwarcie ze względu na mocarstwa zachodnie, zdecydował się na polityczno-militarny podstęp. Zlecił gen. Lucjanowi Żeligowskiemu, dowódcy Dywizji Piechoty Litewsko-Białoruskiej (w której skład wchodziłi przeważnie Polacy z kresów), upozorowanie „buntu”. 9 października 1920 r. oddziały te wkroczyły do Wilna, po czym proklamowano powstanie Litwy Środkowej. 20 lutego 1922 r. Sejm Wileński przyjął uchwałę o przyłączeniu Litwy Środkowej do Polski, co w 1923 r. uznała Rada Ambasadorów. Litwa nie pogodziła się z utratą miasta, co miało znaczący wpływ na stosunki polsko-litewskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

W czerwcu 1940 r. ponownie zajęte przez Rosjan, stało się stolicą Litewskiej SRR. Prześladowania i deportacje w głąb ZSRR objęły ok. 35 tysięcy mieszkańców Wilna i okolic, głównie Polaków.

W czerwcu 1941 r. zajęte przez Niemców, w masowych egzekucjach w pobliskich Ponarach zginęło ok. 100 tys. mieszkańców. W lipcu 1944 r. wyzwolone przez wojska radzieckie przy współudziale AK, które następnie zostały rozbrojone przez Armię Czerwoną. W latach 1944–1991 miasto ponownie zostało stolicą Litewskiej SRR. Od 1991 r. Wilno jest stolicą suwerennej Litwy².

ZABYTKI WILNA

Wilno to również miasto, w którym każdy odkryje coś dla siebie. Miłośnicy oraz badacze historii w bibliotekach oraz muzeach znajdują wartościowe zasoby informacji. Architektura gotycka, renesansowa, klasycystyczna, a przede wszystkim barokowa, zachwyci każdego turystę.

Ostra Brama została wybudowana wraz z murami miejskimi jako jedna z pierwszych bram Wilna na początku XVI w. Przez nią wiódł trakt do Miednik, Oszmiany i Mińska, więc początkowo nazywana była bramą Miednicką,

Ostra Brama

Cmentarz wileński

także „Zaranną”. Później „Ostrą” – od południowego krańca miasta, zwanego Ostrym. Obraz Matki Boskiej Ostrobramskiej jest jednym z najbardziej kochanych i czczonych symboli Wilna. Trudno sobie wyobrazić, by będąc w Wilnie, nie być u Ostrej Bramy. Modlił się tu Jan Paweł II; pisali wiersze i pieśni Mickiewicz, Słowacki, Syrokomla, Moniuszko. Kopie obrazu czczone są w licznych miejscach Europy.

Cmentarz na Rossie – największy i najstarszy z istniejących cmentarzy wileńskich. Starsze – średniowieczny cmentarz żydowski (1477) i XVI-wieczny cmentarz parafii jezuickich oraz cmentarz parafialny św. Rafała na Śnipiszkach – zostały zniszczone. Cmentarz na Rossie jest nie tylko wspaniałym zabytkiem. Rossa to pamięć o historii tej ziemi, o ludziach, którzy z nią związali swój los. Nekropolia, gdzie spoczywają ludzie wielcy – uczeni, artyści, ludzie zasłużeni dla kraju i Wilna – i tacy, którzy tylko je kochali³.

Kościół św. Trójcy i klasztor bazylianów w Wilnie wzniesiony przez księcia Konstantego Ostrońskiego w 1514 r. jako cerkiew prawosławna, wotum za zwycięstwo nad Moskwą pod Orszą. Podobno stała w tym miejscu XIV-wieczna drewniana cerkiew ku czci pierwszych litewskich męczenników za wiarę, fundacji księżnej Julianny, żony Olgerda. W roku 1608 król Zygmunt III przekazał klasztor i cerkiew unickiemu zakonowi bazylianów. Po kasacie zakonu w 1827 r. rząd carski przekazał kompleks bazylianów wyznawcom prawosławnym. Obecnie kościół i klasztor wróciły do bazylianów.

Kościół św. Piotra i Pawła w Wilnie – drewniany kościół pod wezwaniem św. Piotra i Pawła był zbudowany prawdopodobnie w czasach Jagiełły. Ze wzmianek wiadomo, że w końcu XV w. chylił się ku upadkowi i został odrestaurowany. Spłonął w 1594 r. Nowy drewniany kościół wybudowano w latach 1609–1616; ten został prawie całkowicie zniszczony w czasie wojny moskiewskiej w latach 1655–1661. Murowany kościół w tym samym

Kościół św. Trójcy i klasztor

miejsu wznosił hetman Michał Kazimierz Pac w latach 1668–1684. Było to wotum dziękczynne za koniec wojny i uratowanie życia. W 1677 r. rozpoczęto budowę klasztoru kanoników laterańskich (sprowadzonych do Wilna w 1638 r.). Budowla została zaprojektowana przez Jana Zaora, on też nadzorował budowę. Całość zabudowań jest otoczona murem obronnym z czterema narożnymi basztami mieszczącymi kaplice. Kościół i klasztor łączy krużganek arkadowy z krytym korytarzem. Elewacje do dzisiaj pozostały w kształcie nadanym pierwotnie w 1676 r.⁴

Katedra w Wilnie pod wezwaniem św. Stanisława. Historyczny kształt ponad 600-letniej katedry zupełnie zatarły liczne pożary, restauracje i przebudowy. Założona przez Władysława Jagiełłę w 1387 r., prawdopodobnie drewniana, spłonęła w 1399 r. Odbudowana w latach 1407–1419 przez księcia Witolda. Według opisu znanego podróżnika Gilberta de Lannoy posiadała dwie wieże o nierównej wysokości i była podobna do katedry we Fromborku.

Cela Konrada. Wilno ma wiele duchowych centrów kultury polskiej. Świątynia romantyzmu – Cela Konrada, w której toczyła się akcja jednej z najsłynniejszych scen w literaturze polskiej – III części „Dziadów” A. Mickiewicza, jest jednym z nich. Na początku XIX w. klasztor był zamieniony na więzienie stanowe, w którego celi (zwanej dziś Celą Konrada) był więziony poeta wraz z innymi filomatami. Tu zaznał Mickiewicz braterstwa, tu się narodziła więzienna solidarna więź, która stała się dla wielu pokoleń wzorem patriotyzmu. Cela jest niezwykle miejscem, w którym historia przeplata się z poezją, a dramat osobisty Adama Mickiewicza z dramatem jego przyjaciół. Jest ona ostatnim adresem wileńskim Mickiewicza. Autentyczna cela przestała istnieć w 1867 r. (w wyniku ostatniej przebudowy klasztoru bazylianów). Dzisiejsza umowna Cela Konrada mieści się w jednym z prawdopodobnych, ale nie właściwych miejsc, gdzie przez 6 miesięcy (od 23.10.1823 r. do 21.04.1824 r.) mógł być więziony Adam Mickiewicz wraz z towarzyszami. Została otwarta w 2009 r. w łączniku między odbudowanym skrzydłem klasztoru bazylianów a XV-wiecznym unickim kościołem Przenajświętszej Trójcy.

Dzwonnica Katedry. Bicie najważniejszych litewskich dzwonów majestatycznej dzwonnicy wileńskiej wzywa lud nie tylko do modlitwy, lecz oznajmia również o najważniejszych wydarzeniach w życiu państwa. Zawiera ona sześć okresów przebudów oraz nadbudów. Dzwonnica stoi przed Katedrą i jest wolnostojącym budynkiem o wysokości 57 m.

Tablica pamiątkowa w klasztorze bazylianów

Wieża telewizyjna

Uniwersytet Wileński – na przestrzeni wieków pełnił funkcję najważniejszej placówki oświatowej Litwy, która wykształciła wiele sławnych na całym świecie osób oraz po dziś dzień słynie z wysokiego poziomu nauczania i bogatej oferty akademickiej.

Stolica Litwy słynie również z ogromnej ilości zieleni. Wśród drzew nieco są ukryte wieża Giedymina oraz Trzy Krzyże, a na spacerzy zaprasza park Zakret. W Wilnie jest także park regionalny z przepięknymi widokami, a nieco za miastem można zwiedzić Park Europy i geograficzne centrum tego kontynentu.

Wieża telewizyjna – jest jedną z najwyższych budowli w Europie Wschodniej. Jej wysokość wynosi 326,5 m. Na parterze czynna jest wystawa fotograficzna poświęcona pamięci 14 osób, które zginęły podczas tragicznych wydarzeń w Wilnie w styczniu 1991 r. Krzyże i pomniki przed wejściem upamiętniają walkę o niepodległość.

Na wysokości 165 m znajdują się kawiarnia oraz obrotowy taras widokowy. W słoneczną pogodę można stąd zobaczyć panoramę Wilna i okolic w promieniu 50 km.

¹ <http://poznajwilno.pl/miasto/zabytki/kategoria-inne-zabytki>.

² <http://lwow.wilno.w.interia.pl/wilno4.htm>.

³ <http://www.radzima.org/pl/miasto/wilno.html>.

⁴ Tamże.

Litewscy i polscy instruktorzy

PODSUMOWANIE

Udział w projekcie podniósł świadomość uczestników o ciągłej potrzebie wdrażania nowych rozwiązań oraz konieczności ewaluacji metod tresurowych psów służbowych i organizacji zadań z ich użyciem. Zdobyte doświadczenia zostaną wykorzystane w procesie rozwoju

kadr zajmujących się przygotowaniem programów szkoleń przewodników psów służbowych i ich realizacją, co przełoży się na podwyższenie poziomu doskonalenia zawodowego policjantów.

WNIOSKI

Wymiana doświadczeń, która była możliwa dzięki realizacji przedmiotowego projektu, pozwoliła na zebranie dobrych praktyk i doświadczeń, poznanie procesu naboru i szkolenia psów służbowych oraz ich funkcjonowania i używania w służbie prewencyjnej w krajach partnerskich.

Nabyte doświadczenia pozwolą nam na wdrażanie nowych elementów szkoleniowych, które są wykorzystywane podczas zajęć tresurowych. Wiedza zdobyta od partnerów zagranicznych przekazywana jest policjantom zajmującym się szkoleniem psów służbowym oraz

przewodnikom psów służbowych, którzy uczestniczą w kursach specjalistycznych.

Po zrealizowaniu tego projektu zasadna jest potrzeba kontynuowania dalszej współpracy międzynarodowej, obejmującej nowe projekty finansowane z UE dotyczące wybranych zagadnień tresurowych.

Ponadto projekt VETPRO pozwolił na nawiązanie kontaktów roboczych z instruktorami psów służbowych, co przekłada się na obopólne korzyści wymiany doświadczeń poprzez utrzymywanie stałych kontaktów roboczych z uczestnikami projektu.

BIBLIOGRAFIA

<http://lwow.wilno.w.interia.pl/wilno4.htm>.
<http://www.radzima.org/pl/miasto/wilno.html>.
<http://poznajwilno.pl/miasto/zabytki/kategoria-inne-zabytki>.
<http://www.vilnius-tourism.lt/pl/turystyka/warto-zwiedzc/panorama/wieza-telewizyjna>.
<http://pl.wikipedia.org/wiki/Wilno>.
<http://www.balkany.com.pl/kultura/apostolowie-slowian/>.
<http://campertravel.blog.pl/foto,9248045,gal,611886,index.html?smybbtticaid=614063>.
<http://pl.wikipedia.org>.
<http://www.globtroter.pl/>.
http://visit.guide-bulgaria.com/a/532/ivan_vazov_house-museum.htm.
<http://www.panoramio.com/user/1055425/tags/Berkovitsa>.
<http://www.konieczswiata.net/europa/bulgaria/encyklopedia/ludzie-i-kultura/>.
Kieszonkowy przewodnik. Bułgaria. Przewodnik od środka, Discovery, Warszawa 2009.
Materiały własne funkcjonariuszy ZKP.

PROJEKT MOBILNOŚCI VETPRO

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI W LEGIONOWIE
Zakład Kynologii Policyjnej w Sułkowicach

ISBN 978-83-62455-93-5

